

Samling af Afgørelser

Sag C-507/18

NH
mod

Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Rete Lenford

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Corte suprema di cassazione)

Domstolens dom (Store Afdeling) af 23. april 2020

»Præjudiciel forelæggelse – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv – direktiv 2000/78/EF – artikel 3, stk. 1, litra a), artikel 8, stk. 1, og artikel 9, stk. 2 – forbud mod forskelsbehandling på grund af seksuel orientering – vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse og erhvervsmæssig beskæftigelse – begreb – offentlige udtalelser imod ansættelse af homoseksuelle – artikel 11, stk. 1, artikel 15, stk. 1, og artikel 21, stk. 1, i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder – beskyttelse af rettigheder – sanktioner – juridisk person, der repræsenterer en kollektiv interesse – søgsmålskompetence uden at handle på vegne af en bestemt klager, eller når der ikke findes en krænket person – ret til erstatning«

1. *Socialpolitik – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv – direktiv 2000/78 – anvendelsesområde – vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse og erhvervsmæssig beskæftigelse – begreb – selvstændig og ensartet fortolkning – udvidende fortolkning [Rådets direktiv 2000/78, art. 3, stk. 1, litra a)]*

(jf. præmis 31 og 39)

2. *Socialpolitik – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv – direktiv 2000/78 – anvendelsesområde – vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse og erhvervsmæssig beskæftigelse – begreb – udtalelser fra en person under en audiovisuel udsendelse imod ansættelse af eller samarbejde med personer med en vis seksuel orientering i sin virksomhed – ingen igangværende eller planlagt ansættelsesprocedure – omfattet – betingelse – en ikke rent hypotetisk forbindelse mellem de nævnte udtalelser og vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse og erhvervsmæssig beskæftigelse i virksomheden foreligger – den nationale rets afgørelse [Rådets direktiv 2000/78, art. 3, stk. 1, litra a)]*

(jf. præmis 40-46 og 56-58 samt domskonkl. 1)

3. *Grundlæggende rettigheder – ytringsfrihed – begrænsninger – betingelser (Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, art. 11 og art. 52, stk. 1; Rådets direktiv 2000/78, art. 1 og 3)*

4. *Socialpolitik – ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv – direktiv 2000/78 – ret til at indlede retslige eller administrative procedurer – sammenslutning, der repræsenterer en kollektiv interesse uden at handle på vegne af en bestemt klager, eller når der ikke findes en krænket person – lovlighed*
(Rådets direktiv 2000/78, art. 8 og art. 9, stk. 2)

(jf. præmis 61-65 og domskonkl. 2)

Resumé

Homofobiske udtalelser udgør forskelsbehandling for så vidt angår beskæftigelse og erhverv, når de afgives af en person, der har, eller som opfattes som havende, en afgørende indflydelse på en arbejdsgivers ansættelsespolitik

I et sådant tilfælde kan det i national ret fastsættes, at en sammenslutning har søgsmålskompetence med henblik på at opnå skadeserstatning, selv hvis der ikke kan identificeres en krænket person

Ved dom afsagt den 23. april 2020, Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI (sag C-507/18), fastslog Domstolen, at udtalelser fra en person under en audiovisuel udsendelse, ifølge hvilke denne person aldrig ville ansætte eller samarbejde med personer med en vis seksuel orientering i sin virksomhed, er omfattet af det materielle anvendelsesområde for direktiv 2000/78¹ (herefter »ligebehandlingsdirektivet«) og nærmere bestemt begrebet »vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse [...] og erhvervsmæssig beskæftigelse« som omhandlet i dette direktivs artikel 3, stk. 1, litra a), og dette selv om der ikke forelå en igangværende ansættelsesprocedure eller var planer om at gennemføre en sådan på tidspunktet for afgivelsen af disse udtalelser, dog forudsat at forbindelsen mellem de nævnte udtalelser og vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse og erhvervsmæssig beskæftigelse i denne virksomhed ikke er af hypotetisk art.

I den foreliggende sag havde en advokat i forbindelse med et interview i en radioudsendelse udtalt, at han ikke ville ansætte eller samarbejde med homoseksuelle i sit advokatfirma. På baggrund af de udtalelser, som advokaten havde afgivet, der udtrykte en forskelsbehandling på grund af arbejdstagernes seksuelle orientering, lagde en sammenslutning af advokater, der forsvarede retsbeskyttelsen for lesbiske, bøsser, biseksuelle, transpersoner eller interkønnede (LGBTI), sag an mod denne advokat med henblik på at opnå skadeserstatning. Idet førsteinstansen gav denne sammenslutning medhold, og idet dommen blev stadfæstet i forbindelse med en appel, iværksatte advokaten kassationsappel til prøvelse af appeldommen til Corte suprema di cassazione (kassationsdomstolen, Italien). Denne retsinstans forelagde derfor Domstolen et præjudicielt spørgsmål bl.a. angående fortolkningen af begrebet »vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse [...] og erhvervsmæssig beskæftigelse« som omhandlet i »ligebehandlingsdirektivet«.

¹ – Rådets direktiv 2000/78/EF af 27.11.2000 om generelle rammebestemmelser om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv (EFT 2000, L 303, s. 16). Dette direktiv konkretiserer på det område, som det omfatter, det generelle princip om forbud mod forskelsbehandling, der nu er fastsat i artikel 21 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

Efter at have bemærket, at dette begreb kræver en selvstændig og ensartet fortolkning og ikke kan fortolkes indskrænkende, fortolkede Domstolen det nævnte begreb med henvisning til Asociația Accept-dommen².

Domstolen fremhævede således bl.a., at udtalelser, der antyder, at der foreligger en homofobisk ansættelsespolitik, er omfattet af begrebet »vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse [...] og erhvervsmæssig beskæftigelse«, selv hvis de hidrører fra en person, der ikke har retsevne til at ansætte, forudsat at der foreligger en ikke rent hypotetisk forbindelse mellem de nævnte udtalelser og arbejdsgiverens ansættelsespolitik.

De nationale retsinstanser skal vurdere, om der foreligger en sådan forbindelse på grundlag af alle de omstændigheder, der er kendetegnende for de nævnte udtalelser. Den status, som ophavsmanden til de pågældende udtalelser har, og den egenskab, hvori den pågældende har udtalt sig, er navnlig relevante i denne henseende, idet det på baggrund heraf skal fastlægges, om vedkommende har eller kan opfattes som havende en afgørende indflydelse på arbejdsgiverens ansættelsespolitik. De nationale retsinstanser skal ligeledes tage hensyn til arten og indholdet af de pågældende udtalelser samt til den sammenhæng, hvori de omhandlede udtalelser blev afgivet, navnlig deres offentlige eller private karakter.

Ifølge Domstolen kan den omstændighed, at denne fortolkning af begrebet »vilkårene for adgang til lønnet beskæftigelse [...] og erhvervsmæssig beskæftigelse« kan medføre en eventuel begrænsning af udøvelsen af ytringsfriheden, ikke afkræfte denne fortolkning. Domstolen fastslog i denne henseende, at ytringsfriheden ikke er en absolut rettighed, og dens udøvelse kan indeholde begrænsninger, forudsat at de er fastlagt i lovgivningen, og at de respekterer denne rettigheds væsentligste indhold samt proportionalitetsprincippet. Dette princip kræver en efterprøvelse af, om disse begrænsninger er nødvendige og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af Unionen, eller et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder. I den foreliggende sag er disse betingelser opfyldt, idet begrænsningerne følger direkte af »ligebehandlingsdirektivet« og udelukkende finder anvendelse med henblik på at opnå formålene med dette direktiv, dvs. sikre princippet om ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv samt opnåelsen af et højt beskæftigelsesniveau og et højt socialt beskyttelsesniveau. Desuden går indgrebet i udøvelsen af ytringsfriheden ikke videre, end hvad der er nødvendigt for at nå det nævnte direktivs mål, idet det udelukkende forbyder udtalelser, der udgør en forskelsbehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv. Endvidere er de begrænsninger, der kan udledes af »ligebehandlingsdirektivet«, nødvendige for at sikre de rettigheder med hensyn til beskæftigelse og erhverv, som tilkommer de personer, der er omfattet af dette direktiv. Selve kernen i den beskyttelse, som dette direktiv giver med hensyn til beskæftigelse og erhverv, ville således kunne gøres illusorisk, såfremt udtalelser, der er omfattet af begrebet »vilkårene for adgang til beskæftigelse [...] og erhvervsmæssig beskæftigelse« som omhandlet i samme direktiv, ikke var omfattet af dette direktivs materielle anvendelsesområde med den begrundelse, at de var blevet afgivet under en audiovisuel underholdningsudsendelse, eller at de var udtryk for ophavsmandens personlige holdning.

Endelig fastslog Domstolen, at »ligebehandlingsdirektivet« ikke er til hinder for en italiensk lovgivning, der automatisk anerkender søgsmålskompetence med henblik på at sikre overholdelsen af de forpligtelser, der følger af dette direktiv, og i givet fald kræve erstatning for en sammenslutning af advokater, hvis vedtægtsmæssige formål er at sikre retsbeskyttelsen for personer, der har en bestemt seksuel orientering, og at fremme kulturen med og overholdelsen af

² – Domstolens dom af 25.4.2013, Asociația Accept (sag C-81/12, pressemeddelelse 52/13).

denne kategori af personers rettigheder, som følge af dette formål og uafhængigt af, om den eventuelt arbejder med gevinst for øje, når der er foretaget handlinger, som kan anses for at udgøre en forskelsbehandling som omhandlet i det nævnte direktiv af den nævnte kategori af personer, og der ikke kan identificeres en krænket person.

Domstolen præciserede i denne henseende, at selv om direktivet ikke kræver, at en sådan søgsmålskompetence skal anerkendes for en sammenslutning som den i hovedsagen omhandlede, når der ikke kan identificeres en krænket person, fastsætter det en mulighed for, at medlemsstaterne kan vedtage eller opretholde bestemmelser, som er gunstigere for beskyttelsen af princippet om ligebehandling end de bestemmelser, som det indeholder. Det tilkommer derfor de medlemsstater, der har foretaget dette valg, at fastlægge vilkårene for, at en sammenslutning kan anlægge søgsmål med påstand om, at det fastslås, at der foreligger en forskelsbehandling, og at pålægge sanktioner herfor. Det påhviler dem bl.a. at afgøre, om det påvirker sammenslutningens søgsmålskompetence i denne henseende, hvorvidt denne handler med gevinst for øje eller uden gevinst for øje, og at præcisere rækkevidden af et sådant søgsmål, herunder navnlig de sanktioner, der vil kunne pålægges som resultat heraf, idet sådanne sanktioner i henhold til ligebehandlingsdirektivets artikel 17 skal være effektive, stå i rimeligt forhold til overtrædelsen og have en afskrækkende virkning, herunder når der ikke kan identificeres en krænket person.